

Harai Dénes:

„Nincs több elpazarolni való magyarság”

Veres Pétertől idéztem az előadás címét, amely a nép, nemzetiség, nemzet fogalmakkal foglalkozik. A zavar már a fogalmak szintjén jelen van, mivel nagyon más hangoztatni, megérteni és más megélni ezeket a fogalmakat. Úgy vélhetjük azonban, hogy e fogalmakat – nép, nemzet – nem lehet leváltani, mivel egyéni (identity) és a nemzeti önmeghatározásunk (national identity) alapjai, valamint a kollektív emlékezet forrásai maradnak, annak ellenére, hogy e fogalmak belső szerkezetei, kölcsönhatásai, értékei változnak. Az előadás kísérlet arra, hogy jelezzük: az olyan fogalmakba, mint a nép, nemzet, haza, identitás, hogyan asszimilálódnak új jelenségek szellemi tartalmai, új értékeszmények (felvilágosodás, humanizmus), vagy hogyan képeznek gátat és nem asszimilálnak bizonyos tartalmakat. A nemzetfejlődés más a szerves és más a szervetlen fejlődésen keresztül ment népek, nemzetek esetében.

Nép, nemzetiség, nemzet: alapfogalomként kezelhetjük az illeszkedést, önátfedést melyre Maurice Merleau-Ponty filozófiai kérdése irányul, azaz „Hogyan terjedhet át életem legrejtettebb belseje a másik életébe?” – azaz hogyan történik a „lét beíródása” a kollektív tudatba? Elég-e az azonos nyelv egy nemzethez – a válaszunk az lehet, hogy nem, mert egymás megértésének csak egyik, kötelékszerű dimenziója a nyelv. Csak a nyelvet beszélő, még lehet idegen. Az elmúlt évszázadban a jelzett fogalmakról szóló diskurzusok (politikai, politiko-spiritualista stb.) már többször szétrobbantották saját kereteiket. Az értelem meghaladása mindig fanatizmushoz vezet, ezért a jelzett fogalmakat önmagukban értékeljük, és félretoljuk az olyan stigmákat, mint partikularizmus, provincializmus, regionalizmus, pejoratív értelmű nacionalizmus. A magyarság – közeledve Trianon centenáriumaéhoz, újabb döntésre vár a két vezető nagyhatalom – az Amerikai Egyesült Államok és Oroszország – részéről.